

NEJVZDÁLENĚJŠÍ REGIONY

Evropská unie přijala zvláštní opatření na podporu rozvoje svých nejuvzdálenějších regionů: Guadeloupe, Francouzská Guyana, Réunion, Martinik, Svatý Martin (Francie), Azory a Madeira (Portugalsko) a Kanárské ostrovy (Španělsko). Cílem této podpory je zmírnit obtíže vyplývající z odlehle polohy těchto regionů.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Články 349 a 355 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

SOUVISLOSTI

Část území některých členských států EU se nachází v oblastech, které jsou od Evropy velmi vzdáleny. Tyto regiony, nazývané také nejuvzdálenější regiony, musí čelit celé řadě obtíží souvisejících s jejich zeměpisnými charakteristikami, zejména s odlehlostí, ostrovní povahou, malou rozlohou, členitým povrchem a nepříznivým podnebím. Z hospodářského hlediska jsou závislé na několika málo produktech (často na zemědělských výrobcích či přírodních zdrojích). Tyto charakteristiky omezují možnosti jejich budoucího rozvoje.

V současnosti má EU devět nejuvzdálenějších regionů:

- pět francouzských zámořských departementů: Martinik, Mayotte, Guadeloupe, Francouzská Guyana a Réunion;
- jedno francouzské zámořské společenství: Svatý Martin;
- dva portugalské autonomní regiony: Madeira a Azory;
- jedno španělské autonomní společenství: Kanárské ostrovy.

Je třeba zdůraznit, že nejuvzdálenější regiony nejsou totéž jako zámořské země a území. Existuje 25 zámořských zemí a území ústavně svázaných s těmito členskými státy: Dánsko, Francie, Nizozemsko a Spojené království. Zámořské země a území nejsou součástí jednotného trhu, a pokud jde o obchod, zejména pravidla původu, normy týkající se zdraví a zdraví rostlin a ochranná opatření, musí splňovat povinnosti platné pro třetí země. Vztahy přidružení EU se zámořskými zeměmi a územími podrobně specifikuje rozhodnutí Rady 2013/755/EU, přijaté dne 25. listopadu 2013. Podle článku 355 Lisabonské smlouvy může Evropská rada na podnět dotčeného členského státu změnit status příslušné francouzské, dánské či nizozemské zámořské země a území (tj. nejuvzdálenějšího regionu i zámořské země a území), aniž by bylo nutné měnit Smlouvu. Do konce roku 2011 byl např. Svatý Bartoloměj nejuvzdálenějším

regionem, ale v roce 2012 byl jeho status změněn na zámořskou zemi a území. Naopak Mayotte mělo původně status zámořské země a území, avšak rozhodnutím Rady se v roce 2014 stalo nejvzdálenějším regionem.

Tabulka: Údaje o nejvzdálenějších regionech

	Vzdálenost od hlavního města domovské země (km)	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel	HDP na obyvatele vyjádřený v procentech průměru EU (EU=100) (*)
EU-28	-	4 407 569,1	508 450 856	100
Francie***	-	633 186,6	66 415 161	106
Portugalsko	-	92 226,0	10 374 822	77
Španělsko	-	505 944,0	46 449 565	90
Azory	1 548	2 322,0	245 766	69,2
Kanárské ostrovy	1 850 (průměr pro celé souostroví)	7 445,0	2 135 722	78,2
Guadeloupe	7 578	1 681,6	393 392	73,1
Francouzská Guyana	7 841	83 533,9	262 527	58,4
Madeira	1 041	802,0	256 424	73,39
Martinik	7 641	1 128,0	376 847	77,03
Réunion	9 921	2 503,7	850 996	69,92
Svatý Martin (**)	6 700	86 (francouzská část 53)	36 457	-
Mayotte	8 444	374,0	235 132	30,75

(*) Údaje za rok 2015 s výjimkou Azor, Madeiry a Martiniku (2014) a Guadeloupe (2016); zdroje: Eurostat, Statistics Portugal.
(**) Zdroje: INSEE (Francie), 2015, a Ministère Français des Outre-Mer (francouzské Ministerstvo pro zámoří); nejnovější údaje pro HDP nejsou dostupné.
(***) Celková rozloha Francie zahrnuje nejvzdálenější regiony, ale nezahrnuje zámořské země a území.

Zdroj: Eurostat 2015

CÍLE

Nejvzdálenější regiony jsou bez ohledu na velkou vzdálenost, která je dělí od evropského kontinentu, nedílnou součástí Evropské unie a na jejich území se v plném rozsahu uplatňuje *acquis communautaire*. Vzhledem k jejich zvláštní zeměpisné poloze a souvisejícím obtížím je však nezbytné přizpůsobovat politiky EU jejich konkrétní situaci.

Příslušná opatření se týkají zejména celní a obchodní politiky, daňové politiky, svobodných pásem, zemědělské politiky, politiky rybolovu, jakož i podmínek pro zásobování surovinami a základním spotřebním zbožím. Potřebám těchto regionů lze přizpůsobit i pravidla pro poskytování státní podpory a podmínky přístupu ke strukturálním fondům a horizontálním programům EU (např. zvláštní podpora Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) pro nejvzdálenější regiony).

Vedle příspěvků z fondu EFRR mohou nejvzdálenější regiony také čerpat prostředky v oblasti zemědělství a z programů POSEI (program speciálně zaměřený na odlehlost a ostrovní charakter), financovaných z fondu EZZF (viz tabulka níže). Tyto programy se zaměřují na dva hlavní druhy opatření:

- zvláštní režim zásobování, jehož účelem je snížit dodatečné náklady na dodávky základních produktů určených k lidské spotřebě, ke zpracování a k použití jako zemědělské vstupy, a
- opatření na podporu místní zemědělské produkce.

V programovém období 2014–2020 je pro nejvzdálenější regiony vyčleněno v rámci evropských strukturálních a investičních (ESI) fondů přibližně 13 miliard EUR, v této podobě:

Tabulka: Evropské strukturální a investiční fondy na období 2014–2020 přidělené pro nejvzdálenější regiony

ESI fondy přidělené pro nejvzdálenější regiony	(v mld. EUR)
EFRR (včetně zvláštní podpory pro nejvzdálenější regiony a Evropské územní spolupráce (ETC))	5
Evropský sociální fond (ESF) (včetně Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI))	1,9
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV)	1,5
Program speciálně zaměřený na odlehlost a ostrovní charakter (POSEI) (financovaný z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF))	4,6
Evropský námořní a rybářský fond (ENRF)	0,3
Celkem	13,3

Zdroj: Evropská komise, čtvrté fórum nejvzdálenějších regionů, 30–31. března 2017

Ve svém návrhu politiky soudržnosti po roce 2020 Komise i nadále počítá se zvláštním přidělem pro nejvzdálenější regiony z EFRR přesahujícím 1,5 miliardy EUR. Tyto regiony rovněž získají 270 milionů EUR z programů spolupráce (iniciativa Interreg).

EVROPSKÁ STRATEGIE PRO NEJVZDÁLENĚJŠÍ REGIONY

V říjnu 2017 zveřejnila Komise sdělení nazvané „Silnější a obnovené strategické partnerství s nejvzdálenějšími regiony EU“ (COM(2017)0623). Tato strategie navrhuje nový přístup, který by lépe řešil zvláštní potřeby každého z devíti

nejvzdálenějších regionů EU. Pomůže vytvářet nové příležitosti pro jejich obyvatele, posílí konkurenceschopnost a inovace v odvětvích, jako je zemědělství, rybolov či cestovní ruch, a prohloubí spolupráci se sousedními zeměmi.

Strategie spočívá na čtyřech pilířích:

- nový model řízení založený na pevném partnerství,
- rozvoj předností nejvzdálenějších regionů,
- umožnění růstu a vytváření pracovních míst a
- zintenzivnění spolupráce.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Přestože veškerá rozhodnutí o přidělení statusu nejvzdálenějšího regionu přijímá výhradně Evropská rada, hraje Parlament při podpoře nejvzdálenějších regionů velmi aktivní úlohu.

Pokud jde o právní předpisy týkající se nejdůležitějších politik EU, např. regionální, zemědělské, rybářské a vzdělávací politiky, má Evropský parlament stejné pravomoci jako Rada. V rámci své činnosti Parlament přihlíží ke zvláštní situaci nejvzdálenějších regionů a podporuje iniciativy zaměřené na posílení jejich rozvoje.

Při jednáních o regulačním rámci na období 2014–2020 Parlament podporoval zásadu, že by se na nejvzdálenější regiony měly vztahovat odlišné míry spolufinancování, zvláštní ustanovení fondu EFRR o produktivních investicích v podnicích a zvláštní pravidla týkající se programů Evropské územní spolupráce. Roku 2014 přijal Parlament usnesení o optimalizaci rozvoje potenciálu nejvzdálenějších regionů vytvářením synergií mezi strukturálními fondy a ostatními programy Evropské unie. V tomto usnesení připomněl zvláštní povahu nejvzdálenějších regionů a zdůraznil, že je zapotřebí vytvářet součinnost mezi podporou nejvzdálenějších regionů ze strukturálních fondů a jejich podporou z celounijních programů, jako jsou Horizont 2020, LIFE+ a COSME.

V současné době Parlament uvažuje o vypracování zprávy z vlastního podnětu o nejvzdálenějších regionech, která by se zaměřila na provádění článku 349 SFEU a zabývala se oblastmi, jako jsou obchodní politika EU, námořní politika, rybolov a modrý růst, politika soudržnosti, životní prostředí a energetika.

Filipa Azevedo / Marek Kołodziejcki
05/2019

